

Наведені чинники ведуть до уповільнення формування в Україні повноцінної ринкової економіки, а саме: перешкоджають становленню конкурентоспроможних підприємств; сприяють збереженню монополізації ринків; ведуть до необґрунтованого завищення цін; стають на заваді поширенню ефекту галузевого зростання на всю економіку; сприяють „тінізації” економіки, розвитку корупції. Це створює суттєві загрози економічній безпеці України, веде до деформації дії основних ринкових законів. Останнє, в свою чергу, знижує ефективність економічної стратегії держави. Подальше поліпшення ситуації на галузевому ринку залежить насамперед від результативності інституційних реформ. Подолати деформації національного ринку можна лише на основі інституційних перетворень – розвитку конкуренції, зниження рівня монополізації виробництва, повного і прозорого доступу до фінансових ресурсів, забезпечення рівності прав власності тощо. На цій основі буде забезпечуватися й належна ефективність внутрішнього ринку.

Висновки. Незважаючи на великий внесок як зарубіжних, так і російських вчених у вивченні галузевих ринків не вирішено багато питань. Отже, забезпечення розвитку ефективного галузевого ринку є необхідною передумовою сталого економічного зростання та є важливим соціально-економічним пріоритетом держави.

Література:

1. Ринки реального сектора економіки України: структурно інституціональний аналіз / [В.О. Точилін, Т.О. Осташко, О.В. Пустовойт. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. В.О. Точиліна; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К. – 2009. – 640
2. Бажал Ю.М. Теорія соціально-технологічної парадигми як методологія визначення пріоритетів економічного розвитку України // Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів: Монографія: у 2 ч. Ч. 1 / за ред. В.М. Гейця, А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – С.129–145.
3. Михайленко О. Роль внутрішнього ринку у соціально-економічному розвитку України / О.Михайленко // Економіка України. – 2002. – № 10. – С. 37-42.
4. Шульц С. Економічний простір України: формування, структурування та управління / С. Шульц. – Львів: ІРД НАН України, 2010. – 408 с.

УДК 657.22:339(075.8)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОТРИМАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ

***Красота О.Г., к.е.н., доцент кафедри
Полтавська державна аграрна академія***

*У статті висвітлюються особливості управлінського обліку основних засобів
This article is about features of management accounting fixed assets.*

Постановка проблеми. Для успішного функціонування виробництва і отримання прибутку необхідне вміле керівництво виробничими процесами. Для здійснення цього керівництву підприємства необхідне надання точної, повної та своєчасної інформації про ситуацію, що склалася на підприємстві. Всі ці відомості повинен надавати управлінський облік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні серед науковців немає одностайної думки про необхідність розподілу обліку на фінансовий та управлінський.

Проти формування управлінського обліку в Україні висловлюються відомі вчені. На їх думку, поділ бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський є надуманим та необґрунтованим. [1,2] Облік є єдиним та неподільним. Він складається з підсистем: обліку нематеріальних активів та основних засобів, обліку матеріалів, МНМА і т.д. [3] Своєю появою управлінський облік завдячує неправильному перекладу словосполучення “management accounting” – управлінське рахівництво. [4] Консервативний підхід до формування управлінського обліку усугубляється тим, що не одне покоління бухгалтерів виросло без розподілу обліку на фінансовий та управлінський. Тому для них система бухгалтерського обліку є єдиною та неподільною. [5]

Але більшість вчених вважають процес виділення управлінського обліку закономірним. І зазначають, що поділ обліку на фінансовий та управлінський не порушує його єдності. [6] Існування його є доречним у зв'язку з тим, що фінансовий облік не може своєчасно вдовольнити проблеми керівництва в інформації, необхідній для управління.

Постановка завдання. Певна частина економістів вважає, що головне призначення управлінського обліку полягає в обліку та калькуляції витрат виробництва. Хоча ми вважаємо, що управлінський облік призначений для аналізу витрат підприємства, управління ними та пошуку резервів для їх зниження.

У сільському господарстві одним із об'єктів управлінського обліку є основні засоби, і, зокрема, сільськогосподарські машини та обладнання. У процесі експлуатації вони поступово втрачають свої початкові властивості.

У сільському господарстві, на відміну від інших галузей народного господарства, робочий період і період виробництва не збігаються. За період виробництва здійснюється ряд технологічних та біологічних процесів, які чергуються один за одним. Перерви між технологічними процесами необхідні для здійснення біологічних процесів, які зумовлюють сезонний характер виробництва в сільському господарстві, особливо в землеробстві.

Сезонність виробництва, а також характер виконання технологічних та здійснення біологічних процесів зумовлюють нерівномірне використання трудових ресурсів та основних засобів, зокрема техніки. Більшість сільськогосподарських машин використовують тільки в літній період, а деякі з них лише кілька днів на рік. Це пов'язано з біологічними особливостями росту та розвитку рослин. Ріст та розвиток відбуваються лише під дією сил природи, людина втручається лише в певні періоди розвитку рослин. Це впливає на рівень фондооснащеності сільськогосподарських підприємств.

До особливостей сільськогосподарського виробництва, які впливають на характер формування основних засобів і їх використання, необхідно віднести також його територіальну розосередженість. Технологічні особливості сільськогосподарського виробництва визначають і характер використання основних засобів. Застосування їх у землеробстві, як правило, не збігається з одержанням готової продукції.

На відміну від промисловості, в сільському господарстві важливе значення має фактор часу використання основних засобів. У зв'язку із специфічною сільськогосподарського виробництва техніку використовують нерівномірно: більше навантаження в моменти співпадання періодів роботи та простої в перервах між ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи вказані особливості значної актуальності набуває питання управління основними засобами і зокрема сільськогосподарськими машинами та обладнанням. Для цього керівництво сільськогосподарського підприємства повинно бути забезпечене всією необхідною інформацією.

У зв'язку з цим, перед управлінським обліком сільськогосподарських машин та обладнання ставляться завдання визначити:

- в якій мірі завантажені сільськогосподарські машини та обладнання по окремих відділках та по підприємству в цілому;
- в якому стані сільськогосподарські машини знаходяться сьогодні та як вони будуть виглядати найближчим часом (вартість, якість, кількість і т.д.);
- які роботи виконуються на підприємстві та скільки витрачається на кожен об'єкт для підтримання його в працездатному стані;
- які об'єкти сільськогосподарських машин та обладнання підприємства стануть застарілими найближчим часом, через 1 рік через 3 роки, 5 років.

Для його розв'язання потрібні відомості, які можна отримати з обліку, аналізу та аудиту. При цьому використовуються наступні прийоми (табл. 1).

Таблиця 1

Методи відображення управлінської інформації

В обліку	В аналізі господарської діяльності	В аудиті
– інвентаризація	Показники руху основних засобів:	– опитування
– переоцінка	– коефіцієнт надходження,	– фізична перевірка
– індексація	– коефіцієнт вибуття,	– порівняння
	– коефіцієнт ступеня оновлення	– підрахунок
	Показники відтворення основних засобів:	– документальна
	– розмір основних засобів, що надійшли для заміни,	– перевірка
	– доля, спрямована на розширене відтворення	– вибіркове дослідження

Відомості, які отримуються з аналізу господарської діяльності, розраховуються за допомогою показників. Оновлення основних засобів відбувається в процесі їх руху (надходження та вибуття). Воно може бути реальним та формальним.

Реальне оновлення початкової форми виробничих основних засобів на новій технічній основі супроводжується зміною їх технічного рівня, і, відповідно, якості. Воно омолоджує виробничі основні засоби, підвищує продуктивність праці, що сприяє інтенсивному розширенню відтворення виробничих основних засобів.

Формальне оновлення здійснюється на незмінній технічній основі. Воно омолоджує виробничі основні засоби, але не підвищує продуктивності праці і, по суті, являється простим відтворенням. Для відображення цих показників

використовується показник надходження виробничих основних засобів. Він відображає ступінь інтенсивності їх оновлення. Коефіцієнт надходження виробничих основних засобів доречно буде доповнити показником розміру вартості основних засобів, що надійшли для заміни, тобто на забезпечення простого відтворення. Доцільно також відобразити долю спрямовану на забезпечення розширеного відтворення.

Показник вибуття виробничих основних засобів відображає ступінь інтенсивності їх вибуття. Його доцільно використовувати разом з показником, який характеризує співвідношення сум вибуття основних засобів та амортизаційних відрахувань на їх повне відновлення. Він відображає використання власних джерел коштів для забезпечення простого відтворення виробничих основних засобів.

Для надання повноти інформації показники руху основних засобів необхідно доповнювати показниками виробничої структури капітальних інвестицій і джерел фінансування заново введених основних засобів, що дозволяє виявити якісні зміни у виробничих основних засобах, долю у їх формуванні власних грошових коштів, кредиту та ін.

У бухгалтерському обліку застосовують наступні прийоми:

1. Інвентаризація. Головна мета інвентаризації основних засобів полягає у виявленні фактичної наявності, перевірці правил утримання та експлуатації основних засобів, відповідності їх облікової та реальної вартості. Проведення інвентаризації основних засобів має наступні особливості:

- обов'язковій перевірці підлягає наявність не тільки самих об'єктів основних засобів, але й технічної документації на них (технічного паспорта, умов експлуатації);

- обов'язковій перевірці підлягають і власні основні засоби, і ті, що прийняті або здані в оренду, на зберігання або тимчасове користування;

- інвентаризація будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів основних засобів може проводитись один раз на 3 роки, а бібліотечних фондів – один раз на 5 років.

Для того, щоб встановити фактичну наявність основних засобів, члени інвентаризаційної комісії повинні звірити дані бухгалтерського обліку і записи про рух основних засобів, провести огляд об'єктів (групи об'єктів), що підлягають інвентаризації, в натурі за місцем їх знаходження або експлуатації. Комісія також визначає ступінь придатності для подальшої експлуатації за прямим призначенням конкретних об'єктів основних засобів.

2. Переоцінка. Для встановлення реальної(справедливої) вартості основних засобів застосовується переоцінка. Відповідно до П(С)БО 7 "Основні засоби" переоцінка проводиться за умови, що на дату балансу залишкова вартість більше ніж на 10% відрізняється від справедливої. Переоцінка основних засобів - це доведення залишкової вартості основних засобів до рівня справедливої. Згідно з П(С)БО 19 "Об'єднання підприємств" справедлива вартість – це сума, за якою можуть бути здійснені обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторона-

ми. Для сільськогосподарських машин та обладнання справедливою є вартість (табл. 2).

Таблиця 2

Визначення справедливої вартості основних засобів

Об'єкт визначення справедливої вартості	Визначення справедливої вартості.
Машини	Ринкова вартість. У разі відсутності даних про ринкову вартість – відновлювальна вартість (сучасна вартість придбання) за вирахуванням суми зносу на дату оцінки.
Устаткування	Ринкова вартість. У разі відсутності даних про ринкову вартість – відновлювальна вартість (сучасна вартість придбання) за вирахуванням суми зносу на дату оцінки.

У більшості випадків справедлива вартість основних засобів – це їх ринкова вартість. Інформацію про ринкову вартість основних засобів можна отримати:

- з відомостей заводів – виробників;
- з прайс - листів посередників;
- з періодичних видань;
- безпосередньо на ринку;
- у міському відділі цін.

У названих джерелах інформації наведена вартість нових основних засобів. Щоб визначити справедливу вартість зношених основних засобів необхідно скористатися експертною оцінкою.

3. Індксація. Порядок індексації основних засобів передбачає, що платники усіх форм власності мають право щорічно індексувати балансову вартість груп основних засобів та нематеріальних активів на коефіцієнт, який визначають наступним чином:

$$K_i = (i(a-1) - 10) : 100, \text{ де } i(a-1) - \text{річний індекс інфляції.}$$

Порівняння переоцінки та індексації виконаємо за допомогою наступної таблиці (табл. 3).

Таблиця 3

Особливості переоцінки та індексації основних засобів

Переоцінка	Індксація
Переоцінка (уцінка чи дооцінка) основних засобів проводиться тільки в бухгалтерському обліку	Не проводиться для об'єктів невиробничої сфери; одержаних безоплатно тощо.
Не враховується при визначенні оподаткованого прибутку підприємства за відповідний звітний період	Податкова індексація в бухгалтерському обліку не відображається, але безпосередньо впливає на розмір оподаткованого прибутку
Може проводитись при використанні будь-якого методу нарахування амортизації.	Індксація не проводиться при застосуванні прискореного методу амортизації

Основними прийомами, що використовуються при аудиті основних засобів, є опитування, фізична перевірка, вибіркове дослідження, документальна перевірка.

Метод опитування використовується для отримання інформації від керівництва підприємства про прогнозовані угоди, плани продажу основних засобів, наявності застав або претензій, судових позовів.

У процесі документальної перевірки аудитор отримує інформацію про облікову політику стосовно основних засобів, методи нарахування амортизації і постійність їх застосування. Необхідно також отримати дані про основні засоби, отримані чи передані в оренду, проконтролювати правильність визначення орендної плати за основні засоби та відповідне її віднесення на доходи чи витрати у орендаря та орендодавця.

У зв'язку з тим, що перевірка аудитором всього обліку основних засобів є процесом трудомістким, потребує опрацювання великих обсягів інформації, за певних умов (прийнятним рівнем ризику) можливим є застосування вибіркового методу аудиторської перевірки.

Важливим завданням є перевірка правильності оцінки основних засобів. Облік основних засобів ведеться у натуральній та вартісній формах. Здійснюючи вартісну оцінку основних засобів, необхідно пам'ятати, що об'єкт визнається активом в тому випадку, коли існує ймовірність того, що в майбутньому підприємство отримає економічні вигоди, які пов'язані з використанням цього об'єкта. Основні засоби, які будуть непридатні до використання протягом звітного періоду мають бути списані на витрати даного періоду за їх залишковою вартістю. У процесі аудиторської перевірки потрібно пересвідчитись, що наявні, зношені до нульової вартості за даними бухгалтерського обліку, основні засоби, які ще використовуються у виробничому процесі, переоцінені до рівня справедливої вартості і відображені у складі необоротних активів підприємства.

Важливим завданням є перевірка складових первісної вартості основних засобів. Важливо з'ясувати джерела їх придбання. Слід звернути особливу увагу на основні засоби, які були придбані за рахунок кредитних коштів. На практиці, яка існувала до 1.07.2000 р., відсотки за кредитами включались до вартості об'єкта на момент їх введення в експлуатацію. На даний час відповідно до П(С)БО 7 відсотки за кредитами на придбання основних засобів не включаються до їх первісної вартості.

У випадку безоплатного отримання основних засобів їх оцінюють за ринковою вартістю. Справедливу вартість об'єктів основних засобів визначають у випадках:

- безоплатної передачі основних засобів;
- якщо основні засоби отримані внаслідок обміну на неподібні активи (бартерної угоди);
- якщо основні засоби передані як внесок до статутного капіталу.

Визначення вартості основних засобів, по яких здійснювались ремонтні роботи, має свої особливості в бухгалтерському та податковому обліку. Вартість ремонту або буде відноситись на здорожчання об'єкта основних засобів, або буде відноситись до складу витрат звітного періоду, якщо ремонт не призвів до збільшення економічних вигод.

Висновки. Отже, використовуючи описані прийоми можна отримати комплекс інформації для ведення управлінського обліку основних засобів.

Література:

1. Бородкин А.С. «Шоковая терапия» для бухгалтерского учета // Світ бухгалтерського обліку. – 2009. – №3.
2. Валуев Б.И. Проблемы управленческой ориентации бухгалтерского учета // Світ бухгалтерського обліку. – 2008. – №1.
3. Сопко В. Основы побудови бухгалтерського внутрішньогосподарського (управлінського) обліку затрат і доходів діяльності (контролінг) // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №10.
4. Соколов Я.В. Управленческий учет: мифы и реальность // Бухгалтерский учет. – 2008. – №18.
5. Чумаченко Н.Г. Развитие управленческого учёта в Украине // Світ бухгалтерського обліку. – 2008. – №10.
6. Івашкевич В.Б. Контролинг: Сущность и назначение // Бухгалтерський учёт. – 2010. – № 7.

УДК 338.2:657.63:65.014.1

ПЛАНУВАННЯ КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНОЇ РОБОТИ – ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Прийдак Т.Б., здобувач, Сіренко О.В., ст. викладач
Полтавська державна аграрна академія*

У статті викладено тлумачення ревізії як однієї з форм господарського контролю, а також розглянуті принципи проведення ревізії. Висвітлено класифікацію та основні завдання інвентаризації.

In the article interpretation is expounded revision as one of forms of economic control, and also the considered principles of auditing. Classification and basic tasks taking of inventory is reflected.

Постановка проблеми. Ревізія – від латинського слова *revisio*, що означає "перегляд" або "Знову оглядаю". Ревізія – основна форма контролю.

Законом України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" визначено, що ревізія – це метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, організації, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності, спосіб документального викриття недостач, розтрат, привласнень та крадіжок коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань. За наслідками ревізії складається акт.

Фактично ревізія - це комплекс взаємопов'язаних перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств, що здійснюється прийомами документального та фактичного контролю, спрямованого на виявлення обґрунтованості, доцільності та економічної ефективності виконання господарських операцій, стану збереження майна.

Перевірка – це обстеження і вивчення окремих ділянок фінансово-господарської діяльності підприємства, установи, організації або їх підрозділів. Наслідки перевірки оформляються довідкою або доповідною запискою.